

**Матеріали
міжвузівської науково-практичної
конференції**

**Нова українська школа –
середовище щасливого дитинства**

23 лютого 2023 року

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Кафедра педагогіки

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА – середовище щасливого дитинства

Матеріали
міжвузівської науково-практичної конференції

23 лютого 2023 року

УДК 373.3.018.5/04:005.745

Н 72

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки (протокол № 10 від 17 лютого 2023 р.) та Вченої ради (протокол № 2 від 22 лютого 2023 р.) Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Рецензенти:

Дарманська Ірина Миколаївна – доктор педагогічних наук, доцент, декан факультету початкової освіти та філології (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія);

Мачинська Наталія Ігорівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової та дошкільної освіти (Львівський національний університет ім. І. Франка);

Кіт Галина Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського).

Н 72 Нова українська школа – середовище щасливого дитинства: матеріали міжвузів. наук.-практ. конф. (Хмельницький, 23 лютого 2023 року) : Хмельницький: ПП «А.В.Царук», 2023. 374 с.

Матеріали конференції містять наукові статті учених, науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, педагогів усіх категорій закладів дошкільної та загальної середньої освіти, психологів, соціальних працівників, здобувачів вищої освіти із таких питань: філософія щастя та щасливого дитинства у контексті розвитку людської цивілізації та пізнання сутності людини; задоволення фундаментальних потреб дитини у сучасному суспільстві як умова щасливого дитинства; життєві орієнтири змісту освіти та педагогічна підтримка, захист і реалізація прав дитини в Новій українській школі; партнерська взаємодія сім'ї, закладів освіти, охорони здоров'я, культури та соціального захисту у вихованні щасливої дитини; щасливий педагог – нова професійна компетенція.

Редакційна колегія: голова – Шоробура І.М., ректор ХГПА, д. пед. н., професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член Академії наук вищої школи України; заступник – Казакова Н.В., к. пед. н., доцент; члени редколегії – Ящук І.П., д. пед. н., професор, заслужений діяч науки і техніки України; Сівак Н.А., к. пед. н., доцент; Цегельник Т.М. – д. філософ., доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та фахових методик.

За достовірність фактів, дат, назв, посилань, літературні джерела тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

© Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, 2023

© Факультет початкової освіти та філології, 2023

© Кафедра педагогіки, 2023

конференцій із участю вчителів початкових класів; формування практичних умінь та навичків під час різних видів педагогічної практики.

Подальший науковий пошук слід спрямувати на вивчення досвіду викладачів кафедри педагогіки Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії щодо формування оцінювально-аналітичної компетентності.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: «Либідь», 1997. 376 с.
2. Державний стандарт початкової освіти: прийнятий 21.02.2018 р. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF>. (дата звернення: 18.01.2023).
3. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / za zag. red. H.M. Bibik. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
4. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 23.12.2020 № 2736-20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20>. (дата звернення: 20.01.2023).
5. Фідкевич О.Л. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: теорія і практика формувального оцінювання у 1 – 2 класах закладів загальної середньої освіти». Київ: Генеза, 2019. 64 с.

Шкурко Іван Іванович,

*кандидат педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки,
Українського державного університету імені М. П. Драгоманова*

У КОЖНОЇ ЛЮДИНИ СВОЄ ЩАСТЯ

Уважно перечитую новорічні і різдвяні привітання від рідних, друзів, колег, студентів і викладачів, переважно вишів з України, далекого і ближнього зарубіжжя. Серед побажань миру, тиші, здоров'я, довгих років земного життя, визначальним, як правило, є побажання щастя.

Мимоволі роздумую «Що ж таке щастя?» Адже насправді кожна особа вкладає у поняття «щастя» свій малюнок, своє бачення, власні роздуми та інтерпретації. Звертаюся за допомогою до багатомовної (309 мовних розділів в активному редагуванні) онлайн-енциклопедії «Вікіпедія» – найбільшим і найчитаннішим довідником в історії. Серед розмаїття різних думок поняття «щастя» увагу дослідників сконцентровано на таких: «Щастя – це діяльність душі в повноті чесноти», «щастя – психоемоційний стан цілковитого вдоволення життям, відчуття глибокого задоволення та радості», «стан чи якість бути щасливим», «насолоджувальний досвід чи емоція, що народжується від володіння добром чи задоволення бажань», «втіха, приємність», «щастя у кожного своє» тощо.

Добре буде якщо мотивований читач замислиться над сказаним і зверне увагу на те, що зазначені і подібні визначення щастя були сформульовані давньогрецьким філософом і педагогом Аристотелем ще у 384-322 роках до нашої ери. Немало і наших сучасників також проявляють неабиякий інтерес до змістової складової феномену щастя. При цьому деякі автори дотримуються думки про те, що «щастя не можна визначити об'єктивно, оскільки саме по собі

воно є внутрішнім суб'єктивним станом», «все приємне короткочасно, а щасливе життя не завжди пов'язане з задоволенням». Привертають увагу також, результати наукових досліджень психологів. Зокрема про те, що «щастя лише на десять відсотків залежить від зовнішніх обставин», на п'ятдесят відсотків-генетичний фактор, решта сорок відсотків щастя визначаються відносинами з близькими людьми й тим, наскільки осмислено ви вважаєте свою роботу і повсякденні заняття»[4].

Автор тез розділяє узагальнені висновки тих дослідників, які вважають, що «щастя у кожного своє». Моє щастя однозначно пов'язане з моїм рідним селом Нова Басань Ніжинського району на Чернігівщині. Біографія мого села увібрала в себе всю глибину історії Чернігівського краю. Як поселення село існує вже близько тисячі років. Знаходимо, також, свідчення і про те, що в селі Нова Басань виявлено навіть поселення Черняхівської культури II-V ст. Я щасливий, що поруч із моїм селом розташоване знамените на весь світ своїм героїзмом і трагедією село Піски, де народився і зростав поетичний геній Павла Тичини, про родину якого, на жаль, до цього часу немає написаної повної історії.

Автор тез пишається також і тим, що його близьким товаришем є Василь Іванович Лопата – український художник і прозаїк, Член Національної спілки художників України, Національної спілки письменників України, Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка в галузі візуального мистецтва, автор української гривні. Із Василем Івановичем ми народилися в одному селі, в один рік і навчалися в технікумі за однією партою.

Я щасливий, що з'явився на світ у звичайній сільській сім'ї хліборобів, яка завжди панувала традиції українського народу, любила українську землю, боронила Чернігівщину від ворогів. На фронтах Другої світової війни загинули шістсот дев'яносто вісім жителів мого рідного села і серед них мій батько Іван Харитонович, червоноармієць, стрілець, загинув 11 листопада 1943 року в боях за с. Клеківка Фастівського району Київської області. Дякую долі за те, що моєю мамою є проста українська селянка – Агафія Петрівна. Саме вона, у надзвичайно важкі повоєнні роки, маючи сім'ю з шести осіб, виковала моє щастя. Рідкісна трудівниця, людина високої честі і християнської моралі, мудра, розумна і толерантна мама, досить рано помітила моє непереможне бажання вчитися, яке стартувало першого вересня далекого 1948 року. Час був надто важкий і напружений. Добре пам'ятаю, як у першому класі на всіх учнів був 1-2 букварі, а на всю школу 2-3 читанки. І ми дружньо вчилися: передавали підручники один одному, влаштовували колективне читання, переписували на полях газет, на обгортковому папері, на старих шпалерах домашні завдання, – і вчилися, вчилися.... Я щасливий, що моя родина всіляко спонукала мене здобути освіту. Мені вдалося успішно завершити навчання у звичайній сільській школі, здобути достатні знання для навчання у технікумі, потім інституті, аспірантурі, захистити дисертацію, отримати професорське звання, почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

Моя мама і її рідна сестра народили на світ дев'ятнадцять дітей. Серед них я один став учителем, а потім понад п'ятдесят п'ять років – учителем учителів.

Я щасливий, що був першим дипломованим учителем у своїй родині. На тепер завершили навчання у закладах вищої освіти: дочка – історик, син – історик, онука – історик, рідна сестра – філолог, племінниця – логопед, дружина – сурдопедагог. Мати дружини також вчитель української мови і літератури, батько – історик, племінниця дружини – біолог і географ, учитель початкових класів.

Мені випало велике щастя знати і багато спілкуватися з Ольгою Костянтинівною Паскаль – вихованкою українського педагога А.С. Макаренка. Як молодша сестра дружини С.О. Калабаліна - головного героя «Педагогічної поеми», О.К. Паскаль неодноразово ділилася спогадами про А. Макаренка, колоністів і комунарів, брала активну участь у роботі студентських наукових конференцій у Київському державному педагогічному інституті ім. О. Горького. Студенти історико - педагогічного факультету названого інституту багаторазово слухали розповіді О.К. Паскаль про сім'ю Калабаліних, про роботу заводу по випуску фотоапаратів марки ФЕД, про виховання дітей з важкими долями – колоністів і комунарів.

Я щасливий, що мені довелося познайомитися з людиною досить складної і заплутаної долі - племінницею А.С. Макаренка. Олімпіада Віталіївна – дочка рідного брата А.С. Макаренка, який перебував в еміграції з 1920-х років і до останніх днів свого життя. Олімпіада - свідок епохи в якій проводився природній експеримент з проблем перевиховання підлітків.

Я надзвичайно щасливий, ще й тому, що особисто спілкувався з В.О. Сухомлинським, визначним українським учителем, вченим педагогом – дослідником, архітектором педагогічних новацій 1950-1970-х років. Є власником автографа всесвітньо відомого педагога. На багатьох сторінках педагогічних творів Василь Олександрович акцентує увагу читачів на проблемах людського щастя. Зокрема у книжці «Розмова з молодим директором школи», яка вийшла у світ у 1973 році вчений-педагог зазначає, що «суспільне щастя невіддільне від щастя кожної особистості». Турбуючись про кожну людину, ми прагнемо до того, щоб було щасливим наше суспільство» [3, с.523].

Переконаний, що прийшов час перепрочитати педагогічну публіцистику В.О. Сухомлинського. Прислухаємось і задумаємось над прогностичними ідеями українського педагога В.О. Сухомлинського. «Розумовий розвиток дитини я розглядаю насамперед з погляду її майбутнього щастя. Не можна розглядати щастя як щось «моя». Особисте щастя - це найважливіше суспільне благо і надбання, багатство і цінність. Та кожен громадянин нашого суспільства повинен бути щасливим і в своєму глибоко недоторканому, інтимному світі. Якщо не буде цього щастя, немислиме і гармонійне, щасливе суспільство» [3, с.523].

Я пишаюся тим, що мені випало щастя у 1969-1970-х роках швидко взаємодіяти з ректором КДП ім. О. Горького – Марією Максимівною Підтиченко. Як людина надзвичайно толерантна, освічена, збагачена досвідом науково-педагогічної роботи у вищих Україні, Марія Максимівна ініціювала запровадження п'ятирічного терміну підготовки учителів, спрямовувала

зусилля викладачів провідного педагогічного вишу України на оновлення навчального-виховного процесу, насичення його активними формами, методами, технічними засобами навчання. Стверджую, що саме за період ректорської каденції Підтиченко М.М. майбутні учителі приділяли пріоритетну увагу, перш за все, якісному вивченню української мови та інших мов і літератур, розглядали педагогічну практику як важливу ланку загальної підготовки майбутнього вчителя.

Я щасливий, що мій педагогічний шлях розпочався на кафедрі педагогіки КДПШ ім. Горького, що моїми учителями були досвідчені професори і доценти – Д.Я. Шелухін, В.З. Смаль, І.П. Копачов, М.А. Рябухін, С.А. Літвінов, О.Г.Кравченко, В.М. Андрушак інші викладачі.

Я надзвичайно щасливий, що мені випала удача у 60-х роках ХХ століття проходити педагогічну практику у закладах позашкільної освіти Німеччини. У 80-х роках ХХ століття науково стажуватись, читати лекції, проводити семінарські, практичні заняття та колоквиуми у Вищій педагогічній школі ім. Клари Цеткін (м. Лейпциг, колишня Німецька Демократична Республіка). У 1982-1984 роках працювати радником-консультантом ректора Вищого педагогічного інституту ім. Фелікса Варели (провінція Вілья Клара, м. Санта Клара), радником ректора Вищого професійно-технічного інституту м. Гавана (Республіка Куба).

Підсумовуючи сказане, зазначу, що моє життя – це товста книжка, на сторінках якої каліграфічним почерком моєї першої сільської учительки Наталії Гаврилівни виразно, червоними літерами, виведено слово ЩАСТЯ.

Список використаних джерел

1. Лысенко П.Г. Судьбы воспитанников А.С. Макаренко. Документально-биографические очерки. Полтава: ОГОИ «Полтавскийлитератор». 1994. 203 с. С.50.
2. Професор Іван Іванович Шкурко: бібліографічний показчик до 50-річчя науково-педагогічної діяльності в НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ. Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2018. 92 с.
3. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором. Вибрані твори: В 5-ти т. Т.4.К., «Рад. школа», 1976. 640 с. С. 523.
4. Хюге по-українськи: Що таке щастя і де нам його знайти. Євгеній Морі. 6 жовтня 2020 року. Suspilne media. <https://suspilne.media/68622-huge-po-ukrainski-so-take-sasta-i-de-nam-jogo-znajti/>

Шнайдер Аліна Олександрівна,
*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
групи 548 педагогічного факультету спеціальності 013 Початкова освіта,
Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського*
Науковий керівник: **Бреславська Ганна Богданівна,**
кандидат педагогічних наук, доцент